

LÆREBOG
I DEN
EVANGELISK-LUTHERSKE
KRISTENDOM.

SÆRLIG FOR MELLEMSKOLEN.

AF
JOHANNES LOFT.

O. LOHSES FORLAG.

1907.

Indledning.

1. Der er en Gud til.
2. Hedningerne ved vel ogsaa, at der er en Gud; men skønt de af Naturen, som han har skabt, kan lære om hans Visdom og Magt, og skønt deres Samvittighed kan belære dem om godt og ondt, tilbeder og dyrker de dog ikke den sande og levende Gud.
3. For at Verden skulde lære Gud at kende, har han selv aabenbaret sig for de Mennesker, som han dertil har udvalgt. Denne Aabenbaring finder vi fortalt i Bibelen eller den hellige Skrift.
4. Derfor er Bibelen Regel og Rettesnor for al vor Kundskab og Lære om Gud. Hvad vi siger om ham, bygger vi paa klare Ord af Bibelen, de saakaldte Skriftsteder.
5. Først talte Gud paa mange Maader ved Profeterne; Fortællingen herom findes i den gamle Pagts Bøger (det gamle Testamente). Men sidst sendte han sin enbaarne Søn, Jesus Kristus; Fortællingen om ham og hans Disciple findes i den nye Pagts Bøger (det nye Testamente).
6. Skønt Gud er usynlig, skal vi alligevel være visse paa, at han er til. Vi maa ikke tvivle, men vi skal tro, hvad Skriften lærer om Gud, og hvad den kristne Menighed vidner om ham. At tro er

just at være overbevist om det, man har hørt, men ikke set.

Hebr. 11, 1. Troen er en Bestandighed i det, som haabes; en fast Overbevisning om det, som ikke ses.

Om Gud.

7. Der er kun een Gud til. Hans Navn er i den gamle Pagt Jehovah (eller Jahveh); i den danske Bibel oversættes dette Navn altid: Herren.

5 Mos. 6, 4. Hør, Israel! Herren vor Gud, Herren er een!

8. Om ham bekender vi i den første Trosartikel saaledes:

Jeg tror paa Gud Fader, den almægtige, Himlens og Jordens Skaber.

9. Gud er evig; der har aldrig været en Tid, da Gud ikke var til, og den kommer heller aldrig. Gud er uforanderlig; han er altid den samme og ældes aldrig. Derfor kalder Skriften Gud den levende Gud.

Ps. 90, 2. Før Bjergene bleve til og du dannede Jorden og Jorderige, ja fra Evighed og til Evighed er du Gud.

10. Gud er almægtig; thi ingen kan hindre ham i at gøre, hvad han vil. Gud er allestedsnærværende; thi ingen kan gaa hen, hvor Gud ikke er. Gud er alvidende; thi intet er skjult for ham, hverken det, som er sket, det, som sker, eller det, som vil ske.

Luk. 1, 37. Intet kan være umuligt for Gud.

Ps. 139, 7—10. Hvor skal jeg gaa hen fra din Aand, og hvor skal jeg fly hen fra dit

Ansigt? Dersom jeg farer op til Himmelen, da er du der, og reder jeg Leje i Dødsriget, se, da er du der; vilde jeg tage Morgenrødens Vinger, vilde jeg bo ved det yderste Hav, saa skulde ogsaa der din Haand føre mig, og din højre holde mig fast.

Matth. 10, 30. Endog alle Eders Hovedhaar ere talte.

11. Gud er Kærlighed; derfor elsker han Verden. Da Jesus kom, fik Verden i ham Guds Kærlighed at se. Gud er algod; thi fra ham kommer alle gode Gaver. Gud er alvis; thi han giver sine Gaver paa den rette Maade.

Joh. 3, 16. Saa elskede Gud Verden, at han gav sin Søn den enbaarne, at hver den, som tror paa ham, ikke skal fortabes, men have det evige Liv.

Jak. 1, 17. Al god Gave og al fuldkommen Gave er ovenfra og kommer ned fra Lysenes Fader, hos hvem der ikke er Forandring eller Skygge af Omskiftelse.

12. Gud er barmhjertig; thi han hjælper gerne den, som er i Nød. Gud er naadig; thi han tilgiver gerne den Synder, som angre sin Synd. Gud er trofast, thi han holder, hvad han lover.

Ps. 103, 13. Ligesom en Fader forbarmer sig over Børn, saa forbarmer Herren sig over dem, som frygte ham.

Es. 46, 4. Indtil Eders Alderdom skal jeg være den samme og bære Eder indtil Eders graa Haar.

13. Gud er hellig; thi der er ikke Synd i ham. Gud er retfærdig; thi han betaler enhver efter hans Gerninger; men han er langmodig, thi han opsætter gerne Straffen.

I Joh. 1, 5. Gud er et Lys; og der er aldeles intet Mørke i ham.

Gal. 6, 7. Farer ikke vild; Gud lader sig ikke spotte; thi hvad et Menneske saar, det skal han og høste.

Ez. 33, 11. Jeg har ikke Behag i den ugudeliges Død, men deri, at den ugudelige omvender sig fra sin Vej, at han maa leve.

Om Skabelsen og Skabningen.

Luther forklarer den første Trosartikel saaledes:

Jeg tror, at Gud har skabt mig samt alle Creature; har givet og endnu opholder mig Legeme og Sjæl, Øjne, Øren og alle Lemmer, Fornuft og alle Sanser; dertil Klæder og Sko, Mad og Drikke, Hus og Hjem, Hustru og Børn, Mark, Fæ og alt godt;

at han rigelig og daglig forsørger mig med al Nødtørft og Næring for dette Legeme og Liv, beskærmer mig mod al Fare og vogter og bevarer mig for alt ondt,

og alt dette af idel faderlig, guddommelig Godhed og Barmhjertighed, uden nogen min Fortjeneste og Værdighed, for alt hvilket jeg er skyldig at takke og prise ham og at tjene ham derfor og være ham lydig. Det er visseligen sandt.

14. At skabe vil sige at frembringe noget af intet. Før Verden var, var kun Gud til; men i Begyndelsen blev Verden til ved Guds Ord.

I Mos. 1, 1. I Begyndelsen skabte Gud Himlen og Jorden.

Ps. 33, 6. Han taledes, saa skete det; han bød, saa stod det der.

15. Gud skaber ikke mere; men han arbejder endnu; thi han opholder Verden, saa at den bestaar efter de Love, som han selv har givet (Naturlovene).

I Mos. 8, 27. Saa længe Jorden staar, skal Sæd og Høst, Kulde og Hede, Sommer og Vinter, Dag og Nat ikke aflade.

16. Alle Ting, som Gud har skabt, bevæger sig, hver paa sin Maade. Men Gud styrer dem alle efter sit Forsyn.

Mt. 10, 29. Sælges ikke to Spurve for een Penning? og ikke een af dem falder til Jorden uden Eders Faders Villie.

17. Højest blandt alle synlige Skabninger staar Mennesket, som Gud skabte i sit eget Billede. Vi er dannede til at være hellige og kærlige som han og bestemte til at leve evigt i Samfund med ham.

I Mos. 1, 26. Lader os gøre et Menneske i vort Billede efter vor Lignelse.

18. Mennesket har som Dyret et synligt, dødeligt Legeme, men deri en usynlig, udødelig Sjæl, som er indblæst af Gud.

I Mos. 2, 7. Gud Herren dannede Mennesket af Støv af Jorden og blæste Livets Aande i hans Næse, og Mennesket blev til en levende Sjæl.

19. Sjælens Evner er: Forstanden, Følelsen og Villien. Gennem Sanserne opfatter Forstanden alt, hvad der er omkring os. Følelsen dømmes, om alle disse Ting er os til Behag eller ej. Villien bestemmer, hvad vi vil gøre; den vælger mellem godt og ondt.

20. Gud styrer vel alt; men Menneskets frie Villie styrer sig selv. Derfor vil Gud drage ethvert Menneske til Ansvar for hans Tanker, Ord og Gerninger.

Mt. 9, 4. Hvi tænke I saa ondt i Eders Hjerter.

Mt. 12, 36. Menneskene skulle gøre Regnskab

paa Dommens Dag for hvert utilbørligt Ord, de har talet.

Rom. 2, 6. **Han skal betale hver efter hans Gerninger.**

21. For Gud er alle lige; af hans Naade har vi Livet og alle gode Gaver. Naar han vil, skal vi dø.

Rom. 2, 11. **Der er ingen Personsanseelse hos Gud.**

Es. 40, 6. **Alt Kød er Hø.**

22. Desuden skabte Gud Englene. Englene er usynlige, mægtige Aander, som lovsynger Gud, udfører hans Befalinger, tager Vare paa Børnene og de fromme og færdes omkring dem til deres Hjælp.

Hebr. 1, 14. **De ere alle tjenende Aander, udsendte til Hjælp for dem, som skulle arve Salighed.**

23. Englenes Tal er i Tusindvis; derfor kaldes Gud Hærskarernes Herre (Zebaoth). De øverste Engle kaldes Ærkeengle, Keruber og Serafer; ved Navn nævnes i Bibelen Mikael og Gabriel.

Om Synden.

24. Nogle af Englene syndede mod Gud. Den øverste af de faldne Engle er Djævelen (Bagtaleren) eller Satan (Fjenden).

2 Pet. 2, 4. **Gud sparede ikke de Engle, som syndede, men nedstyrkede dem til Helvede.**

25. Djævelen var en Manddraber og vilde ogsaa føre Mennesket med sig i Dødens Rige. Med Magt kunde han ikke gøre det. Men Gud havde sagt, at hvis Adam og Eva syndede, skulde de dø. Derfor

søgte Djævelen ved List at faa Mennesket til at synde.

Joh. 8, 44. **Djævelen var en Manddraber fra Begyndelsen og blev ikke bestaaende i Sandheden.**

26. Djævelen kom under Skikkelse af en talende Slange. Han bagtalte Gud, løj for Menneskene og fristede dem. Mennesket, som havde den fri Villie, valgte at adlyde Djævelen.

2 Kor. 11, 3. **Slangen bedrog Eva med sin Træskhed.**

27. Da Mennesket havde overtraadt Guds Bud, var han en Synder. Adams Syndighed er gaaet i Arv til alle Mennesker, og vi fødes alle med Arvesynd.

1 Joh. 3, 4. **Synden er Lovens Overtrædelse.**

Ps. 51, 7. **Se, jeg er født i Skyld, og min Moder har undfanget mig i Synd.**

28. Verden er fordærvet, og der lever intet Menneske, som ikke er en Synder.

1 Joh. 5, 19. **Den ganske Verden ligger i det onde.**

1 Joh. 1, 8. **Dersom vi sige, at vi ikke have Synd, da bedrage vi os selv, og Sandheden er ikke i os.**

29. Men Gud gav Mennesket Samvittigheden. Samvittigheden er en Stemme fra Gud i vort Hjerte, som advarer os, dømmer os og vil lede os til Anger. Det er ikke raadeligt at handle mod sin Samvittighed.

1 Mos. 4, 7. **Er det ikke saa, at dersom du gør godt, kan du se frit op?**

30. Syndens Følger er Sygdomme og Nød, Fattigdom, Lidelse og Døden. Men Gud fordeler alt dette ikke vilkaarligt, men efter sin Raadslutning.

Rom. 6, 23. **Syndens Sold er Døden.**

1 Sam. 2, 7. **Herren er den, som gør fattig og gør rig, som nedtrykker og ophøjer.**

31. Guds Ord advarer os mod at synde, men ogsaa mod at lære andre at synde (at forarge) og mod at hovmode os, naar vi ser andre synde.

Joh. 8, 34. **Hvo som gør Synd, er Syndens Træl.**

Matth. 18, 6. **Hvo som forarger en af disse smaa, ham var det bedre, at der var hængt en Møllesten om hans Hals, og han var sænket i Havets Dybhed.**

Luk. 18, 9—14. (En Lignelse om Hovmod.)

32. De Mennesker, som med Villie bliver ved at synde, kalder vi ugudelige; naar tilsidst deres Samvittighed ophører at paamine dem, er de blevne forhærdede. — Et Menneske, der giver sig Udseende af at være gudfrygtig, uden at han er det, er en Hykler.

Es. 48, 27. **De ugudelige have ingen Fred.**

Mt. 13, 15. **Dette Folks Hjerter er blevet forhærdet.**

33. Skønt det er Guds Villie, at alle skal omvende sig, lærer Skriften os dog, at mange ikke vil angre deres Synder og søge Naade hos Gud. Saadanne skal fordømmes paa den yderste Dag.

Hebr. 9, 27. **Det er Menneskene beskikket en Gang at dø og derefter Dommen.**

Rom. 2, 5. **Efter din Haardhed og dit ubodfærdige Hjerter samler du dig selv Vrede.**

34. Efter Syndefaldet og ligesaa efter Syndfloden blev den levende Gud glemt af de fleste Folk. Dem, som tilbeder andre Guder, kalder vi Hedninger. Deres Guder er mærkelige Sten eller Træer (Feticher), udskaarne Billeder (Baal), de afdødes Aander

eller Naturen. Paa de første Kristnes Tid lod de romerske Kejsere sig tilbede som Guder.

Rom. 1, 25. **De dyrkede og tjente Skabningen over Skaberen.**

35. Dem, som siger, at der ingen Gud er til, kalde vi Ateister.

Om de ti Bud.

36. For at velsigne alle Jordens Slægter udvalgte Gud een Slægt, Israels Folk, som nedstammer fra Abraham. Dette Folk skulde bevare Troen paa den levende Gud.

37. Da Abrahams Efterkommere blev udfriede af Ægyptens Trældom, blev de til et Folk, Israeliterne, som under Anførsel af Moses drog hjem ad Kanaans Land til. Paa Vejen standsede de ved Sinai Bjerg; der sluttede Herren den gamle Pagt med Israel ved at give dem Loven.

2 Mos. 19, 5. **Dersom I kun ville lyde min Røst og holde mine Bud, da skulle I være mig en Ejendom fremfor alle Folk.**

38. De ti Bud findes i 2 Mos. 20. Budene gælder for alle Tider. Da Jesus kom, ophævede han dem ikke, men gav dem en ny og fuldkommen Forklaring.

Mt. 5, 17. **Mener ikke, at jeg er kommen for at opløse Loven eller Profeterne; jeg er ikke kommen for at opløse, men at fuldkomme.**

Det første Bud.

Du skal ikke have andre Guder for mig.

Luther forklarer det første Bud saaledes:

Vi skulle over alle Ting frygte, elske og forlade os paa Gud.

39. Det første Bud forbyder Afgudsdyrkelse og Hedenskab.

1 Joh. 5, 21: **Mine Børn, vogter Eder for Afguder!**

40. Det første Bud paabyder os at have Ærefrygt for den levende Gud, saa at vi ikke bedrøver ham ved at synde. Ærefrygt er ikke det samme som Trællefrygt; thi en Træl er bange for sin Herre; men vi maa ikke være bange for Gud.

1 Joh. 4, 18. **Den fuldkomne Kærlighed driver Frygten ud.**

41. Derfor byder det første Bud os ogsaa, at vi skal elske Gud; men vi maa ikke elske Verden, thi den ligger i det onde.

1 Joh. 2, 15. **Elsker ikke Verden, ikke heller de Ting, som ere i Verden.**

42. Vor Kærlighed til Gud skal vise sig i, at vi gerne og villigt adlyder hans Bud.

1 Joh. 5, 3. **Dette er Kærlighed til Gud, at vi holde hans Bud, og hans Bud ere ikke svære.**

43. Endelig paabyder det første Bud os, at vi skal stole aldeles paa Gud, thi han styrer alle Ting til Gavn for dem, som elsker ham.

Ordspr. 3, 5. **Forlad dig paa Herren af dit ganske Hjerte, men forlad dig ikke fast paa din Forstand.**

Rom. 8, 28: **Vi vide, at alle Ting tjener dem til Gode, som elske Gud.**

Det andet Bud.

Du skal ikke tage Herren din Guds Navn forfængeligen.

Luther forklarer det andet Bud saaledes:

Vi skulle frygte og elske Gud, saa at vi ved hans Navn ikke bande, sværge, gøre Trolddom, lyve eller bedrage, men i al vor Trang paakalde det, bede, love og takke.

44. Det andet Bud forbyder os først at bruge Guds hellige Navn tankeløst.

2 Mos. 20, 7. **Herren vil ikke lade den være uskyldig, som tager hans Navn forfængeligt.**

[Sirak 23, 11. **Kom ikke i Vane med at nævne den hellige.**]

45. Dernæst forbyder det andet Bud al Overtro, saasom at gøre Troldomskunster og at fremmane de døde.

5 Mos. 18, 10. **Der skal ingen findes hos dig, som er en Troldkarl, adspørger en Spaamand eller gør Spørgsmaal til de døde.**

46. Fordi Verden ligger i det onde, kan Øvrigheden forlange, at et Menneske kalder Gud til Vidne paa, at han taler Sandhed. At aflægge falsk Ed er en Bespottelse af Guds Navn.

Det tredje Bud.

Kom Hviledagen i Hu, at Du holder den hellig.

Luther forklarer det tredje Bud saaledes:

Vi skulle frygte og elske Gud, saa at vi ikke foragte Prædiken og hans Ord, men holde det helligt, gerne høre og lære det.

47. Det tredje Bud angik hos Israels Folk Lørdagen (Sabbaten); men den kristne Menighed fejrer Søndagen i Stedet for, thi paa en Søndag opstod Jesus fra de døde.

2 Mos. 23, 12. **Seks Dage skal du gøre din Gerning, men paa den syvende skal du hvile.**

48. Søndagen holdes hellig paa rette Maade ved, at Arbejdet hviler, og ved, at Menigheden samles i Guds Hus til Gudstjeneste. Gudstjenesten bestaar af 1) Bøn og Psalmesang, 2) Oplæsning af Bibelen og Prædiken, 3) Barnedaab og Altergang.

Ap. G. 2, 42. **De holdt sig varagtigen til Apostlernes Undervisning, og Samfundet og Brødets Brydelse og Bønnerne.**

49. Ogsaa i Hjemmet kan alle Gudstjenestens 3 Dele finde Sted. (Husandagt, Hjemmedaab, Sygeberettelse.)

Kol. 3, 16. **Lader Kristi Ord bo rigeligt iblandt Eder!**

Det fjerde Bud.

Du skal ære din Fader og din Moder.

Luther forklarer det fjerde Bud saaledes:

Vi skulle frygte og elske Gud, saa at vi ikke foragte

vore Forældre og Herrer eller fortørne dem; men holde dem i Ære, tjene, lyde, elske og agte dem.

50. Det fjerde Bud handler om Hjemmet; det byder os Lydighed, Ærefrygt og Taknemlighed mod vore Forældre.

Eph. 6, 3. **Ær din Fader og din Moder, det er det første Bud med Forjættelse, at det maa gaa dig vel og du maa længe leve paa Jorden.**

51. Dernæst paabyder dette Bud os, at vi overalt skal være lydige mod dem, der har at befale over os, og at vi i lige Maade, hvor vi har at befale, skal være gode og rimelige Herrer.

1 Pet. 2, 18. **I Tjenere, værer Eders Herrer underdanige.**

Rom. 13, 1. **Hvert Menneske være de foresatte Øvrigheder underdanig; thi der er ikke Øvrighed, uden af Gud, men de Øvrigheder, som ere, har Gud beskikket.**

Eph. 6, 9. **Lader Trusel fare, I have selv en Herre i Himlen.**

52. Vort jordiske Fædreland, dets Natur, dets Sprog og dets Minder er Guds gode Gaver til os. Derfor skal vi elske og ære det, idet vi gør det al den Gavn, vi formaar. Krig er vel en stor Ulykke; men det er en Mands Pligt at forsvare sit Fædreland.

Det femte Bud.

Du skal ikke ihjelslaa.

Luther forklarer det femte Bud saaledes:

Vi skulle frygte og elske Gud, saa at vi ikke gøre vor Næste nogen Skade eller Fortræd paa hans Legeme, men hjælpe ham og staa ham bi i al Legemsfare.

53. Dette Bud handler om Livet; det forbyder os med Vold, med Vilje, af Kaadhed eller i Vrede at berøve noget Menneske Livet.

I Mos. 4, 10. **Din Broders Blod raaber til mig fra Jorden.**

54. Men det forbyder os ogsaa al Vold og Fortræd mod andre, Had, Kaadhed, Vrede og Hævnerrighed.

Eph. 4, 20. **Bliver I vrede, da synder ikke, Solen gaa ikke ned over Eders Fortørnelse.**

I Joh. 3, 15. **Hver, som hader sin Broder, er en Manddraber.**

Rom. 12, 19. **Hævner Eder ikke selv, I Elskelige.**

[Mt. 5, 21—26. Til Gennemlæsning.]

55. Fordi Verden ligger i det onde, har Øvrigheden Ret til at straffe Mordere med Døden.

I Mos. 9, 6. **Hvo, som udøser Menneskets Blod, ved Mennesket skal hans Blod udøses; thi Gud gjorde Mennesket i sit Billede.**

Det sjette Bud.

Du skal ikke bedrive Hor.

Luther forklarer det sjette Bud saaledes:

Vi skulle frygte og elske Gud, saa at vi leve kysk og tugtig i Ord og Gerninger, og at enhver elsker og ærer sin Ægtefælle.

56. Dette Bud handler om Ægteskab. Det forbyder den gifte Mand og Hustru at være utro mod hinanden, saaledes at han holder sig til en anden Kvinde eller hun til en anden Mand.

Mt. 19, 5. **Et Menneske skal forlade sin Fader og Moder og blive fast hos sin Hustru.**

57. Fordi Verden ligger i det onde, kan Øvrigheden skille en Mand og hans Hustru fra hinanden; men saadan Skilsmisse maa i Følge Jesu Ord kun ske, naar en af dem er utro.

Mt. 19, 9. **Hvo, som skiller sig fra sin Hustru uden for Hors Skyld og tager en anden til Ægte, han bedriver Hor.**

58. Det sjette Bud forbyder os endvidere al uren Tale og skidne Tanker; vi skal bevare vort Legeme rent; thi Guds Aand bor i os.

Eph. 4, 29. **Ingen raadden Snak udgaa af Eders Mund.**

Mt. 5, 8. **Salige ere de rene af Hjertet, thi de skulle se Gud.**

Det syvende Bud.

Du skal ikke stjæle.

Luther forklarer det syvende Bud saaledes:

Vi skulle frygte og elske Gud, saa at vi ikke tage vor Næstes Penge eller Gods eller bringer det til os ved falsk Vare og Handel, men hjælpe ham at fremme sin Næring og bevare sit Gods.

59. Det syvende Bud handler om Ejendom. Det forbyder os paa enhverhelst Maade, ved List eller Magt, at fratage vor Næste hans Ejendom.

I Kor. 6, 10. **Tyve og Røvere skulle ikke arve Guds Rige.**

60. Det forbyder os i lige Maade at narre ham, naar vi køber af ham, bytter med ham eller sælger til ham, at nægte ham, hvad han har fortjent af os, eller undlade at give ham, naar han trænger.

1 Thess. 4, 6. **Ingen skal undertrykke eller forfordele sin Broder i nogen Handel.**

Matth. 5, 42. **Giv den, som beder dig, og vend dig ikke fra den, som vil laane af dig.**

61. Vi erhverver os kun selv Ejendom paa redelig Maade ved at arbejde for den eller ved at modtage den som Gave.

2 Kor. 3, 10. **Den, som ikke vil arbejde, bør ej heller have Føde.**

Det ottende Bud.

Du skal ikke sige falsk Vidnesbyrd imod din Næste.

Luther forklarer det ottende Bud saaledes:

Vi skulle frygte og elske Gud, saa at vi ikke falskelig lyve paa vor Næste, forraade ham, bagtale ham eller skaffe ham ondt Rygte, men vi skulle undskylde ham og tale godt om ham og optage alt i bedste Mening.

62. Dette Bud handler om Æren. Det forbyder os at tale ondt om vor Næste, enten det er sandt eller usandt, vi siger.

Jak. 4, 11. **Taler ikke ilde om hverandre, Brødre.**

Matth. 7, 1. **Dømmer ikke, at I ikke skulle dømmes.**

63. Budet paalægger os endvidere i alle Ting at tale Sandhed, saa at vi ikke lyve, prale eller smigre.

Eph. 4, 25. **Aflægger Løgn og taler Sandhed.**

Det niende Bud.

Du skal ikke begære din Næstes Hus.

Luther forklarer det niende Bud saaledes:

Vi skulle frygte og elske Gud, saa at vi ikke med List efterstræbe vor Næstes Arv eller Hus og under Skin af Ret bringe det til os, men hjælpe ham og staa ham bi, at han kan beholde det.

Det tiende Bud.

Du skal ikke begære din Næstes Hustru eller hans Svend eller Pige, hans Okse eller Asen, eller noget, der hører din Næste til.

Luther forklarer det tiende Bud saaledes:

Vi skulle frygte og elske Gud, saa at vi ikke fratage vor Næste hans Hustru, Tyende eller Kvæg, ikke afnøde ham dem eller vende dem fra ham, men tilholde dem til at blive og gøre, hvad de ere skyldige.

64. Disse to Bud er at regne som eet; de handler om alle Livets Goder i Almindelighed. Vi skal nøjes med, hvad Gud har givet os, saa at vi ikke begære eller misunde vor Næste, hvad han har.

Luk. 12, 15. **Vogter Eder for Gerrighed.**

1 Tim. 6, 6. **Gudsfrygt med Nøjsomhed er en stor Vinding.**

Luther siger derpaa i sin Katekismus:

Hvad siger nu Gud om alle disse Bud?

Han siger saaledes:

**Jeg Herren din Gud er en nidkær Gud, som
hjem søger Fædrenes Synd paa Børnene indtil
tredje og fjerde Led over dem, som hade mig;
men dem, som elske mig og holde mine Bud,
dem gør jeg vel i tusinde Led.**

Og Luther forklarer dette Guds Ord saaledes:

*Gud truer at straffe alle dem, som overtræde disse
Bud; derfor skulle vi frygte for hans Vrede, og ikke
handle imod dem. Men han lover alle, som holde disse
Bud, Naade og alt godt; derfor skulle vi ogsaa elske
ham og forlade os paa ham, og gerne gøre efter hans
Bud.*

65. Den gamle Pagt blev sluttet over disse Bud;
dem, som holdt Budene, lovede Gud Velsignelse;
dem, som ikke holdt dem, lovede Gud Forbandelse.

5 Mos. 11, 26. **Se, jeg lægger i Dag for Eders
Ansigt Velsignelsen og Forbandelsen.**

66. Den, som synder mod disse Bud, er i Gæld
eller Skyld til den levende Gud. Indtil Frelseren
kom, som skulde betale al Verdens Skyld, havde
Gud befalet, at Israel for sine Synder skulde bringe
Ofre af slagtede Dyrs Blod. Ofrene var kun et For-
billede paa Syndernes Forladelse, som Jesus bragte
i den nye Pagt, men de kunde ikke selv bringe
Syndernes Forladelse.

Hebr. 10, 4. **Det er umuligt, at Blod af Øksne
og Bukke kan borttage Synden.**

67. Da den gamle Pagt ikke kunde give Synds-
forladelse, kom mange Israeliter efterhaanden paa

den Tro, at de ved at opfylde nogle af Lovens Bud
kunde faa de andre eftergivne; de overholdt da med
Nøjagtighed Lovens mange smaa Forskrifter med
Hensyn til Sabbaten, Renselser, rene og urene Spiser
og lign. I Spidsen for disse gik Farisæerne, som
ogsaa selv opfandt nye Bud, som Moseloven ikke
kendte.

Mark. 7, 7. **De dyrke mig forgæves, idet de
lære saadanne Lærdomme, som ere Menneskers
Bud.**

68. Men andre af Israels Folk søgte til Gud og
ventede Frelsen af ham alene, idet de haabede paa
den Frelser, han havde forjættet.

Luk. 2, 25. **Simeon var retfærdig og gud-
frygtig; han ventede Israels Trøst.**

Om Forjættelserne.

69. Straks efter Syndefaldet forjættede Gud de
første Mennesker, at en Gang skulde en Mand, født
af en Kvinde, overvinde Slangen.

1 Mos. 3, 15. **Jeg vil sætte Fjendskab mellem
dig og Kvinden, mellem din Sæd og hendes Sæd;
han skal sønderknuse dit Hoved, men du skal
stikke ham i Hælen.**

70. Den næste Forjættelse lød til Abraham og gik
i Arv til Isak og Jakob.

1 Mos. 12, 3. **I din Sæd skulle alle Jordens
Slægter velsignes.**

71. Israels egentlige Profetid begyndte efter Dom-
mertidens Forvirring med Samuel og varede ved til

omtrent 400 før Kristi Fødsel. Den berømteste af de Profeter, hvis Taler findes nedskrevne i Bibelen, er Esajas; den sidste er Malakias.

72. Profeterne spaar om Frelseren, som skal komme.

2 Sam. 7, 12—13. **Naar dine Dage ere omme, og du hviler hos dine Fædre, da vil jeg oprejse din Sæd efter dig. Han skal bygge et Hus for mit Navn, og jeg vil stadfæste hans Riges Trone evindeligt.**

73. Han, som kommer, skildres hos Profeterne paa to forskellige Maader. Først som en stor Herre og Konge af Davids Slægt, der hersker paa Zion over Jøder og Hedninger; han skal fødes i Bethlehem.

Micha 5, 1. **Du Bethlehem Ephrata, er du for liden til at være blandt Judas Tusinder? Af dig skal udgaa en til at være Hersker over Israel, og hans Udgang er fra fordum, fra Evigheds Dage.**

Es. 11, 1—2. **Der skal opgaa et Skud af Isai Stub, og en Kvist af hans Rødder skal bære Frugt. Og Herrens Aand skal hvile paa ham, Visdoms og Forstands Aand, Raads og Styrkes Aand, Herrens Kundskabs og Frygts Aand.**

Es. 9, 6. **Et Barn er født os, en Søn er given os, og Herredømmet skal være paa hans Skuldre, og hans Navn skal kaldes Underlig, Raadgiver, vældige Gud, Evigheds Fader, Fredsfyrste.**

74. Men han skildres ogsaa paa en anden Maade, navnlig hos Esajas under Navnet »Herrens Tjener«. Herrens Tjener er ydmyg og stille, prædiker for de fattige, bliver forhaanet, stillet for Domstolen, regnet for en Forbryder, dræbt og begravet i en rig Mands Grav. Naar han har lidt alt dette for Menneskers Synd, skal han leve længe, og alt, hvad Gud vil, skal lykkes for hans Haand.

Es. 53, 5. **Han er saaret for vore Overtrædelser og knust for vore Misgerninger. Straffen er lagt paa ham, for at vi skulle have Fred, og vi have faaet Lægedom ved hans Saar.**

75. Han, der skulde komme, kaldes hos Profeterne med mange forskellige Navne, f. Eks. Immanuel, Davids Søn, Herrens Tjener; men de skriftkloge kaldte ham Messias, paa Græsk Kristus, den Salvede. Foruden om Kristus spaaede Profeterne ogsaa om Aandens Udgydelse, om den nye Pagt og om Hedningernes Frelse.

Joel 3, 1. **Jeg vil udgyde min Aand over alt Kød.**

Jer. 31, 31. **Se, de Dage kommer, da jeg vil slutte en ny Pagt med Israels Hus.**

Es. 60, 3. **Hedningerne skulle vandre hen til dit Lys.**

Om Jesus Kristus.

76. Gud bor i et Lys, hvortil ingen kan komme, og ingen har nogen Sinde set ham; men hos ham var, før Verden blev til, fra Evighed af hans enbaarne Søn.

Joh. 1, 18. **Ingen har nogen Sinde set Gud; den enbaarne Søn, som er i Faderens Skød, han har kundgjort det.**

77. Det var ham, som Forjættelserne handlede om, thi før Verdens Grundvold blev lagt, havde Gud besluttet at udsende ham til Verdens Frelse.

Joh. 3, 16. **Saa elskede Gud Verden, at han gav sin Søn den enbaarne, at hver den, som**

tror paa ham, ikke skal fortabes, men have det evige Liv.

78. Han kom ogsaa, som Profeterne havde spaaet, og blev født i Bethlehem af Jomfru Maria under Kejser Augustus.

Gal. 4, 4. Da Tidens Fylde kom, udsendte Gud sin Søn, født af en Kvinde, født under Loven.

Luk. 1, 11. Eder er i Dag en Frelser født, som er den Herre Kristus i Davids Stad.

79. Om ham bekender vi i den anden Trosartikel saaledes:

Jeg tror paa Jesus Kristus, Guds enbaarne Søn, vor Herre, som er undfangen af den Hellig Aand, født af Jomfru Maria, pint under Pontius Pilatus, korsfæstet, død og begravet, nedfaren til Helvede, paa tredje Dag opstanden fra de døde, opfaren til Himmels, siddende ved Gud Faders, den almægtiges, højre Haand, derfra han skal komme at dømme levende og døde.

Om Jesu Person.

80. Jesus er Frelserens Navn, hvilket hans Moder og Plejefader gav ham efter Engelen Befaling; Navnet var dengang almindeligt i Jødeland og betyder Frelser.

Mt. 1, 21. Du skal kalde hans Navn Jesus, thi han skal frelse sit Folk fra deres Synder.

81. Kun de, der tror paa ham, kan kalde ham Kristus; thi Benævnelsen Kristus betegner, at han var den, som Gud havde forjættet og nu udsendte til Israels Folk.

Mt. 16, 15—16. Jesus siger til dem: Men I, hvem sige I, at jeg er? Da svarede Simon Petrus: Du er Kristus, den levende Guds Søn. (Peters Bekendelse.)

Mt. 26, 63—64. Ypperstepræsten sagde til ham: Jeg besværger dig ved den levende Gud, at du siger os, om du er Kristus, den levende Guds Søn? Jesus sagde til ham: Du har sagt det. (Forhøret hos Kaifas.)

Ap. G. 2, 36. Derfor skal alt Israels Hus visseligen vide, at denne Jesus, hvem I korsfæstede, har Gud gjort til en Herre og Kristus. (Peters Pinseprædiken.)

82. Jesus Kristus er sand Gud fra Evighed af ligesom Faderen. Men fra det Øjeblik han blev Menneske, gav han Afkald paa at bruge saadanne guddommelige Egenskaber som Almagt, Allestedsnærværelse og Alvidenhed. Men han beholdt saadanne Egenskaber som Hellighed og Kærlighed.

Phil. 2, 6—7. Kristus Jesus, da han var i Guds Skikkelse, holdt han det ikke for et Rov at være Gud lig, men han forringede sig selv og tog en Tjeners Skikkelse paa og blev Mennesker lig.

83. Jesus Kristus blev et sandt Menneske; han hungrede og tørstede, arbejdede og hvilede, var glad og bedrøvet: han kaldte sig ofte Menneskens Søn.

Hebr. 2, 17. Han blev sine Brødre lig i alle Ting.

84. Da han blev døbt af Johannes, kom Guds Aand over ham, og Gud udrustede ham med alle Naadegaver, saasom Profeti, Lærdom, Magt til at helbrede, Magt over Storm og Hav, over Liv og Død.

Joh. 3, 34. **Gud giver ham Aanden over al Maade.**

85. Disse Naadegaver brugte Jesus kun efter Faderens Villie og aldrig til eget Gavn.

Matth. 27, 42. **Han har frelst andre, sig selv kan han ikke frelse.**

86. Skønt Jesus var bleven Menneske, syndede han dog aldrig. Han var født uden Arvesynd, og han voksede fra Barn til Dreng, fra Dreng til Mand uden at synde. Han er den eneste syndfri i hele Menneskeslægten.

Joh. 8, 46. **Hvo af Eder kan overbevise mig om nogen Synd?**

Joh. 8, 29. **Faderen lader mig ikke alene, thi jeg gør altid det, som er ham behageligt.**

87. Hans Liv var efter Faderens Villie fuldt af Lidelse. Han mødte Modsigelse og Had og dømtes tilsidst til Døden, fordi han kaldte sig Guds Søn.

Phil. 2, 8. **Da han var funden i Skikkelse af et Menneske, fornødrede han sig selv, saa at han blev lydige til Døden, ja Korsets Død.**

88. Hele Jesu Liv paa Jorden kalder vi hans Fornedrelse. Med Opstandelsen Paaskemorgen begynder hans Ophøjelse; det samme Legeme, han bar i sit Jordeliv, fik han igen i Opstandelsen, men forklaret og udødeligt.

Mt. 28, 6. **Han er ikke her; han er opstanden.**

89. Efter at Jesus i 40 Dage havde færdedes med Disciplene, skiltes han fra dem paa Oljebjerget, idet

han for op til Himmels til den Herlighed, hvor han var før, og satte sig ved Guds højre Haand.

Phil. 2, 9—11. **Derfor haver og Gud højt op-højet ham og givet ham et Navn, som er over alle Navne, at i Jesu Navn skal hvert Knæ bøje sig, deres i Himmelen og paa Jorden og under Jorden, og hver Tunge skal bekende, at Jesus Kristus er Herre, til Gud Faders Ære.**

Om Jesu Gerning.

Luther forklarer den anden Trosartikel saaledes:

Jeg tror, at Jesus Kristus, sand Gud, født af Faderen i Evighed, og tillige sandt Menneske, født af Jomfru Maria, er min Herre,

som har genløst mig fortabte og fordømte Menneske, erhvervet og vundet mig fra alle Synder, fra Døden og fra Djævelens Magt, ikke med Guld eller Sølv, men med sit hellige, dyrebare Blod og med sin uskyldige Lidelse og Død,

paa det jeg skal være hans egen og i hans Rige leve under ham og tjene ham i evig Retfærdighed, Uskyldighed og Salighed, ligesom han er opstanden fra Døden, lever og regerer i Evighed. Det er visseligen sandt.

90. Den Gerning, Gud havde givet sin Søn at gøre, den udførte han; han blev Verdens Frelser.

Joh. 17, 4. **Jeg har fuldkommet den Gerning, du har givet mig at gøre.**

91. Vi plejer at tale om Kristi tredobbelte Embede. Han var en Profet i sit Liv, en Ypperstepræst i sin Død og blev en Konge i sin Ophøjelse.

Om Jesu profetiske Gerning.

92. En Profet er en Folketaler, som taler Guds Ord til Israels Folk; saaledes var ogsaa Jesu første Optræden. Men Jesus var større end den gamle Pagts Profeter. De talte af Syner, af Drømme, ved enkelte Lejligheder; han talte altid af den Aand, som altid var over ham. De viste frem til ham; han opfyldte deres Forjættelser.

Luk. 7, 16. **Der er en stor Profet opstaaet iblandt os.**

Joh. 3, 31. **Den, som er af Jorden, er af Jorden og taler af Jorden; den, som kommer af Himlen, er over alle.**

93. Jesu Taler findes især hos Matthæus. Der finder vi Bjærgprædiken, Talen ved Udsendelsen af Disciplene, Straffetalen til Farisæerne og Talen om Dommedag. Johannes har Afskedstalerne og den ypperstepræstelige Bøn. De tre første Evangelier har Lignelserne, Johannes de store Billedtaler (Livets Vand, Livets Brød, Hyrden og Vinstokken).

94. Jesus havde i fuldkomment Maal de to profetiske Naadegaver: Undergaven (Miraklerne) og Spaa-domsgaven. Hans første Tegn skete ved Brylluppet i Kana, det sidste i Gethsemane Have. Foruden sin Død, Opstandelse og Himmelfart forudsagde han Peters Fald, Judas' Synd, Jerusalems Straf og Verdens Dom.

95 Gennem sin Menighed lader Jesus endnu sit Ord forkynde og Tegn ske, og saaledes fortsætter han sin profetiske Gerning.

Luk. 24, 47. **Jesus bød, at der i hans Navn skulde prædikes Omvendelse og Syndernes Forladelse for alle Folk.**

Om Jesu ypperstepræstelige Gerning.

96. Jesus Kristus blev den sande Ypperstepræst, thi han ofrede sit Liv og Blod for alle Menneskers Synd.

Joh. 1, 19. **Se det Guds Lam, som bærer al Verdens Synd.**

97. Skønt Jesus var den eneste, der havde opfyldt Loven, tog han dog ikke dens Velsignelse for sig; men han bar frivilligt Forbandelsen, idet han døde paa Korset i Synderes Sted.

Gal, 3, 13. **Kristus har frikøbt os fra Lovens Forbandelse.**

98. Jesus bragte sig selv som et Offer, og Offeret var ulasteligt, fordi han var uden Synd. Gud lod i Naade hans Offer gælde for alle Mennesker.

2 Kor. 5, 21. **Den, som ikke vidste af Synd, har Gud gjort til Synd for os, at vi i ham skulle blive retfærdige for Gud.**

99. Da Jesus for til Himmels, bragte han sit Offer ind for Gud, ligesom Ypperstepræsten, der gik ind i det Allerhelligste. Ved Guds højre Haand beder han endnu for Syndere indtil Tidernes Ende og fortsætter saaledes sin ypperstepræstelige Gerning.

Hebr. 9, 12. **Han gik med sit eget Blod een Gang ind i Helligdommen og fandt en evig Forløsning.**

Om Jesu kongelige Gerning.

100. Jesus Kristus er en evig Konge. Selv i sin Lidelse kaldte han sig en Konge, men sin kongelige Gerning udøver han først fra sin Himmelfart.

Joh. 18, 37. **Du siger det: jeg er en Konge.**

101. Først hersker han med Naade og Beskærmelse over alle, som tror paa ham og adlyder ham. Hos dem er han usynlig til Stede, naar de forsamles i hans Navn. Han vaager over dem som en Hyrde.

Mt. 18, 20. **Hvor to eller tre er forsamlede i mit Navn, der er jeg midt iblandt dem.**

Joh. 10, 28. **Jeg giver mine et evigt Liv, og de skulle ingenlunde fortabes, og ingen skal rive dem af min Haand.**

102. Men desuden er der givet ham kongelig og fuldkommen Magt over alle Ting; vi tilbeder ham, som vi tilbeder Faderen; og ved Tidernes Ende skal han komme igen for at herske synligt i Herlighedens Rige.

Mt. 28, 18. **Mig er given al Magt i Himmelen og paa Jorden.**

Joh. 5, 23. **Alle skulle ære Sønnen, ligesom de ære Faderen.**

Rom. 9, 5. **Kristus, han, som er Gud over alting, være højlovet i al Evighed! Amen!**

Om den Hellig Aand.

103. Da Jesus forlod Jorden, var det ikke hans Hensigt at lade Disciplene blive alene tilbage. I Af-

skedstalerne Skærtorsdag Aften lovede han dem, at han i sit Sted vilde sende dem den Hellig Aand.

Joh. 14, 16. **Jeg vil bede Faderen, og han skal give Eder en anden Talsmand, at han skal blive hos Eder evindeligt.**

104. Den ene sande Gud har aabenbaret sig som en treenig Gud. Faderen, som har skabt os, Sønnen, som har genløst os, og Aanden, som gør os salige, er een levende Gud, paa hvem vi tror. Derfor døbes kristne Mennesker i Navnet Faderens, Sønnens og den Hellig Aands.

105. Om den Hellig Aand bekender vi i den tredje Trosartikel saaledes:

Jeg tror paa den Hellig Aand, den hellige, almindelige Kirke, de helliges Samfund, Syndernes Forladelse, Kødets Opstandelse og det evige Liv.

Om Kirken.

106. Paa Pinsedagen opfyldte Jesus sin Forjættelse og sendte den Hellig Aand; Aanden blev udgydt over hans troende Disciple, som var forsamlede i Jerusalem.

Ap. G. 2, 4. **De bleve alle opfyldte af den Hellig Aand.**

107. Saaledes stiftedes den hellige, almindelige Kirke. Den har bestaaet siden hin Pinse og skal aldrig uddø.

Mt. 16, 18. **Helvedes Porte skulle ikke faa Overhaand over min Menighed.**

108. Kirken er een. Thi der kan ikke komme nogen anden Kirke end den, som Jesus stiftede, og i hvilken Aanden bor.

Eph. 4, 3—5. **Eet Legeme og een Aand, ligesom I og ere kaldede til eet Haab i Eders Kald; een Herre, een Tro og een Daab, een Gud og alles Fader.**

109. Kirken er hellig. Thi Kristus har indviet og helliget sin Menighed til at høre Gud til.

I Pet. 2, 9. **I ere en udvalgt Slægt, et kongeligt Præstedom, et helligt Folk.**

110. Kirken er almindelig; thi alle uden Undtagelse kan optages i den ved Daaben. Paa Apostlenes Tid var der Strid i Menigheden, om den frit kunde optage saavel Hedninger som Jøder. Men Gud lod den første Hedning døbe af Apostlen Peter, og siden blev Paulus Hedningenes Apostel.

Rom. 1, 16. **Jeg skammer mig ikke ved Kristi Evangelium; thi det er en Guds Kraft til Saliggørelse for hver den, som tror, baade for Jøde først og for Græker.**

111. Kirken er kendelig; thi hvor Guds Ord forkyndes, hvor Daab og Nadvere bruges, der arbejder Kirken. Men Kirken er usynlig, thi der er mange onde og hyklerske Mennesker blandt dens Medlemmer, og kun Gud kender Hjerterne.

2 Tim. 2, 19. **Herren kender sine.**

112. Kirken er i Løbet af den svundne Tid bleven delt i Afdelinger, som indbyrdes afviger i Læren; saaledes den græsk-katolske, den romersk-katolske, den lutherske og den reformerte; de to sidste dan-

ner tilsammen den protestantiske Kirkeafdeling, Indenfor den protestantiske Kirkeafdeling findes mange Sekter, saasom Metodister, Kvækere, Irvingianere.

Men de, der fører usand Lære, kaldes Vranglærere eller Kættere (f. Eks. Arianere, Mormoner).

I Kor. 3, 11. **Ingen kan lægge en anden Grundvold end den, som lagt er, Jesus Kristus.**

2 Tim. 3, 10. **Undvig et kættersk Menneske.**

Om Aandens Gerning.

Luther forklarer den tredje Trosartikel saaledes:

Jeg tror, at jeg ikke af egen Fornuft eller Kraft kan tro paa Jesus Kristus, min Herre, eller komme til ham; men den Hellig Aand har kaldet mig ved Evangeliet, har oplyst mig med sine Gaver, har helliget og opholdt mig i den rette Tro;

ligesom han kalder, samler, oplyser, helliger den hele Kristenhed paa Jorden og opholder den ved Jesus Kristus i den rette eneste Tro,

i hvilken Kristenhed han daglig forlader mig og alle troende al Synd rigeligen;

og paa den yderste Dag skal han opvække mig og alle døde og give mig med alle troende i Kristus et evigt Liv. Det er visseligen sandt.

113. Gennem Kirken arbejder Aanden paa Verdens Frelse ved at kalde paa Syndere, omvende dem til Troen og samle dem om Jesus Kristus. Aandens Naademidler hertil er Guds Ord, Daaben og Nadveren.

Mt. 10, 20. **I ere ikke de, som tale, men det er Eders Faders Aand, som taler i Eder.**

114. Ingen kan af sig selv vide Besked om Guds Rige eller komme til Troen. Derfor maa et Menneske høre Evangeliet, det glade Budskab, om Jesus; og derfor lader Gud det forkynde.

Rom. 10, 14. **Hvorledes skulde de tro paa den, om hvem de ikke have hørt? men hvorledes skulde de høre, uden der er nogen, som prædiker?**

115. Evangeliets Forkyndelse udretter to Ting. Først overbeviser den et Menneske om, at han er en Synder. Dernæst kalder den alle Syndere til at faa Del i Guds Naade for Jesu Skyld.

Mt. 3, 2. **Omvender Eder, thi Himmeriges Rige er kommet nær.**

Ap. G. 2, 38. **Omvender Eder, og hver af Eder lade sig døbe i Jesu Kristi Navn til Syndernes Forladelse.**

116. Naar et Menneske har hørt og forstaaet denne Prædiken, kan han vælge, om han vil følge Kaldelsen eller ej. Hvis han ikke adlyder den, er der ingen anden Vej for ham til Syndernes Forladelse.

Luk. 13, 34. **Jerusalem! Jerusalem! hvor ofte vilde jeg forsamlet dine Børn, ligervis som en Høne forsamlar sine Kyllinger under Vingerne; men I vilde ikke.**

Ap. G. 4, 12. **Der er ikke Frelse i nogen anden: thi der er og ikke noget andet Navn under Himmelen, givet iblandt Mennesker, ved hvilket vi skulle blive frelst.**

117. Men den, som følger Guds Kald, omvender sig. Han angrer sine Synder og søger Tilgivelse hos Gud.

Es. 55, 6—7. **Søger Herren, medens han findes, kalder paa ham, medens han er nær. Den**

ugudelige forlade sin Vej, og den uretfærdige sine Tanker, og omvende sig til Herren, saa skal han forbarme sig over ham, og til vor Gud, thi han er meget rund til at forlade.

118. Ingen er saa stor en Synder, at han ikke finder Naade hos Gud, naar han omvender sig.

Rom. 10, 12. **Han er rig nok for alle dem, som paakalder ham.**

119. Gud retfærdiggør den Synder, som omvender sig og tror, det vil sige: Han tilgiver ham, at han er en Synder.

Mt. 9, 2. **Søn, vær frimodig, dine Synder ere dig forladte.**

120. Gud retfærdiggør Synderen for Jesu Døds Skyld. Et Menneskes gode Gerninger kan ikke veje op mod hans Synder; alene Jesu Død betaler for Synden.

1 Joh. 1, 7. **Jesu Kristi Guds Søns Blod renser for al Synd.**

Gal. 2, 16. **Vi vide, at et Menneske ikke bliver retfærdiggjort ved Lovens Gerninger, men af Jesu Kristi Tro.**

Om Daaben.

121. Aanden har ikke blot Magt til at give Syndernes Forladelse til den Synder, som tror, men ogsaa til at omskabe en Synders Hjerter, saa at han kan leve et nyt Liv, der er Gud til Behag. Denne Aandens Gerning kaldes Genfødselen, og Genfødselen sker i Daaben ved Troen.

2 Kor. 5. 17. **Dersom nogen er i Kristus, er han en ny Skabning; det gamle er forbigangent, alt er blevet nyt.**

Joh. 3, 5. **Uden nogen bliver født af Vand og Aand, kan han ikke indkomme i Guds Rige.**

Luther siger i sin Katekismus om Daaben for det første:

Daaben er ikke blot Vand alene: men den er Vandet, indbefattet i Guds Befaling og forbundet med Guds Ord.

Hvilket er da dette Guds Ord?

Hvad vor Herre Kristus siger hos Matthæus i det sidste Kapitel:

Gaar hen og gør alle Folk til mine Disciple, idet I døbe dem i Faderens og Sønnens og den Hellig Aands Navn.

122. Døberen Johannes Daab var kun foreløbig; han kunde ikke indlemme nogen i Guds Rige, thi Guds Rige var ikke kommet endnu. Jesus indstiftede sin Daab kort før Himmelfarten.

Mr. 1, 8. **Vel har jeg døbt Eder med Vand; men han skal døbe Eder med den Hellig Aand.**

123. Blandt Hedninger, hvor Ordet prædikes fra nyt, døbes kun voksne, men i kristne Lande døbes de smaa Børn, for at de kunne faa Del i Guds Rige. Forældre, som lader deres Børn døbe, er pligtige til at oplære dem i Guds Ord.

Mr. 10, 14. **Lader de smaa Børn komme til mig og formener dem ikke, thi Guds Rige hører saadanne til.**

Luther siger om Daaben for det andet:

Den virker Syndernes Forladelse, frier fra Døden og

Djævelen, og giver alle dem den evige Salighed, som tro hvad Guds Ord og Forjættelse siger.

Hvilket er da dette Guds Ord og hans Forjættelse?

Hvad vor Herre Kristus siger hos Markus i det sidste Kapitel:

Hvo som tror og bliver døbt, skal blive salig; men hvo som ikke tror, skal fordømmes.

124. Daaben er et Sakrament, det vil sige en helig Handling, som udføres efter Kristi Befaling, og som ved hans Ord under et synligt Tegn giver en usynlig Naadegave.

125. I Daaben sluttet der en Pagt mellem den treenige Gud og den, der døbes. Den, der døbes, bekender ved Daaben:

Jeg forsager Djævelen og alle hans Gerninger og alt hans Væsen.

Jeg tror paa Gud Fader, den almægtige, Himlens og Jordens Skaber.

Jeg tror paa Jesus Kristus, Guds enbaarne Søn, vor Herre, som er undfangen af den Hellig Aand, født af Jomfru Maria, pint under Pontius Pilatus, korsfæstet, død og begravet, nedfaren til Helvede, paa den tredje Dag igen opstanden fra de døde, opfaren til Himlen, siddende ved Gud Fader den almægtiges højre Haand, derfra han skal komme at dømme levende og døde.

Jeg tror paa den Hellig Aand, den hellige, almindelige Kirke, de helliges Samfund, Syndernes Forladelse, Kødets Opstandelse og det evige Liv.

126. Men Gud giver i Daaben Syndernes Forladelse og evigt Liv, saa at den døbte med Frimodighed og god Samvittighed som et Guds Barn kan stride mod Synden.

I Peter 3, 21. **Daaben frelser os; den er ikke en Renselse fra Kødets Urenhed, men en god Samvittigheds Pagt med Gud ved Jesu Kristi Opstandelse.**

Luther siger for det tredje:

Vand gør det vistnok ikke, men Guds Ord, som er med og ved Vandet, og Troen, som forlader sig paa dette Guds Ord i Vandet. Thi uden Guds Ord er Vandet blot Vand og ingen Daab, men med Guds Ord er det en Daab, det er: et naaderigt Livets Vand og et Igenfødsels Bad i den Hellig Aand, som St. Paulus siger til Titus i det tredje Kapitel: Han har frelst os ved Igenfødselsens og Fornyelsens Bad i den Hellig Aand, hvilken han har udgydt rigeligen over os formedelst Jesus Kristus vor Frelser, paa det at vi ved hans Naade skulle være retfærdige og Arvinger til det evige Liv i Haabet. Det er visseligen fuldt sandt.

127. Det er ikke et Menneske, som døber af egen Magt, men der er Gud selv, i hvis Navn Daaben udføres. Derfor har den Magt til at gensføde den, som tror, saa at han fra nu af er et Guds Barn, hvem Kristi Død regnes til Gode.

Luther siger for det fjerde:

Den betyder, at den gamle Adam i os skal druknes ved daglig Anger og Bod, og dø med alle Synder og onde Lyster; og at derimod et nyt Menneske daglig skal fremkomme og opstaa, som skal leve evindeligt for Gud i Retfærdighed og Renhed.

Hvor staar det skrevet?

St. Paulus siger til Romerne i det sjette Kapitel: Vi ere begravne med Kristus ved Daaben til Døden, paa

det at, ligesom Kristus er opvakt fra de døde formedelst Faderens Herlighed, saaledes skulle vi ogsaa vandre i et nyt Legeme.

128. Daaben foregik i den ældste Tid ofte saaledes, at den, der døbttes, dykkedes helt ned under Vandet. Denne Neddykkelse sammenligner Paulus med Kristi Begravelse: saaledes skal vore Synder begravnes. Luther sammenligner den døbte med en, der druknes: saaledes skal de gamle Synder holdes nede.

Eph. 4, 27. **I skulle aflægge det gamle Menneske.**

129. Konfirmationen er en meget gammel Kirkeskik. Ved denne bekræfter de døbte, at de vil leve i deres Daabspagt, og de modtager Velsignelsen dertil under Menighedens Forbøn. Konfirmationen blev skudt til Side af Reformatorerne, men kom atter i Brug omtrent 1700. Den genindførtes i Danmark 1736.

Om Helliggørelsen.

130. Helliggørelsen varer fra Omvendelsen til Døden og omfatter saaledes en Kristens hele Liv. Den bestaar i, at den døbte forvandles mere og mere til at ligne Jesus. Dette Arbejde er paa een Gang Aandens Gerning og et Værk af den Kristnes frie Villie.

Phil. 2, 12. **Arbejder paa Eders egen Saliggørelse med Frygt og Bæven.**

Joh. 15, 3. **Uden mig kunne I slet intet gøre.**

131. Maalet for Helliggørelsen er, at vi bliver som

Jesus er. Han er vort Forbillede, og Helliggørelsen kaldes derfor Jesu Efterfølgelse.

Joh. 13, 15. **Jeg har givet Eder et Eksempel, at ligesom jeg gjorde Eder, skulle ogsaa I gøre.**

132. Det er ikke Jesu ydre Livsvilkaar, Fattigdom, ugift Stand og Lidelse, som vi skal efterligne, men hans Sindelag, saaledes som han er skildret for os i den hellige Skrift.

Phil. 2, 5. **Det samme Sind være i Eder, som og var i Kristus Jesus.**

133. Derfor skal den Kristne adlyde Jesu Bud i Bjergprædikenen og flittigt lægge sig Apostlenes Formaninger paa Sinde. Fremfor alt paalægges den hellige Skrift os at elske Gud over alle Ting og vor Næste som os selv; thi den, som har Kærlighed, han opfylder Loven.

Mt. 7, 12. **Derfor alt, hvad I ville, at Menneskene skulle gøre mod Eder, det gøre I ogsaa mod dem; thi saadan er Loven og Profeterne.**

134. For Helliggørelsen gælder ingen ydre Lovbud som i den gamle Pagt. Drevne af Aanden skal de Kristne efter Guds klare Ord selv søge, finde og gøre Guds Villie.

Gal. 5, 18. **Dersom I drives af Aanden, ere I ikke under Loven.**

135. Vi maa ikke falde tilbage til de gamle Synder, men være aarvaagne og kæmpe mod Fristelserne. Derfor skal vi ogsaa tage os i Vare, at vi ikke selv op søger det, som kan friste os.

I Kor. 10, 23. **Alt er mig tilladt, men ikke alt er mig nyttigt; alt er mig tilladt, men ikke alt opbygger.**

Mt. 26, 41. **Vaager og beder, at I ikke skulle falde i Fristelse.**

136. Den Kristne skal hverken frygte Verden eller lade sig lokke af den.

Mt. 19, 32. **Den, som vil bekende mig for Menneskene, ham vil jeg og bekende for min Fader, som er i Himlene.**

Mt. 6, 24. **Ingen kan tjene to Herrer; I kunne ikke tjene Gud og Mammon.**

137. Lige saa lidt som Jesus selv undgaar vi Lidelser og Sorger. Vi kan vel endog vente, at Gud selv vil paalægge os Kors. Men vi skal bære det med Taalmodighed; thi Gud tugter os for at opdrage os og for at prøve vor Tro.

Mt. 11, 30. **Mit Aag er gavnligt, og min Byrde er let.**

Hebr. 12, 6. **Hvem Herren elsker, den revser han.**

138. Den højeste Lidelse, som kan paaføres en Kristen for Jesu Skyld, er Martyr døden. Gud tillader det, for at Verden skal se, at den troende agter Troen højere end Livet selv.

Mt. 24, 13. **Hvo, som bliver bestandig indtil Enden, han skal blive salig.**

139. Vi maa aldrig glemme, at vi er Børn for Gud; det barnlige Sind er Gud kærest.

Mark. 10, 15. **Hvo, som ikke annammer Guds Rige som et lidet Barn, han skal ingenlunde komme ind i det.**

140. I Tillid til vor Daab skal vi kæmpe med Fri modighed, selv om vi godt se vor egen Skrøbelighed. Det er Gud, som giver Væksten.

Mt. 19, 26. **For Mennesker er dette umuligt, men for Gud er alle Ting mulige.**

141. Kirkens Herre har i Naade givet os Midler til at arbejde paa vor Helliggørelse. Den første Menighed samlede sig om Apostlenes Undervisning, Samfundet, Bønnerne og den hellige Nadvere. Af disse fire sammensættes ikke blot hver kristen Guds-tjeneste, men paa dem beror ogsaa hele Kristen-livets Vækst og Velsignelse.

Ap. G. 2, 42. **De holdt sig varagtige til Apost-lenes Undervisning og Samfundet og Brødets Brydelse og Bønnerne.**

Om Skriften.

142. Da Apostlene døde, efterlod de sig Skrifter og Breve, som udgøre »Det ny Testament«; dette tilligemed Skrifterne i »Det gamle Testament« danner tilsammen Menighedens hellige Skrift, Bibelen.

Skriften er inspireret, det vil sige: i alt, hvad som angaar Gud og Sjælenes Frelse, er de Ord, som staar der, indgivne af Gud, saa at Bibelen er Menig-hedens ufejlbare Regel og Rettesnor — Kanon — for Lære og Tro.

2 Tim. 3, 15—17. **Du kender fra Barndommen af den hellige Skrift, som kan gøre dig vis til Salighed ved Troen paa Jesus Kristus. Den ganske Skrift er indblæst af Gud.**

143. Hver Søndag og hver Helligdag læses der ud-valgte Stykker ved Menighedens Gudstjeneste, og der prædikes derover. Men ikke blot i Kirken bru-

ges Bibelen; den bør ogsaa være kendt og læst i hvert kristent Hjem.

Ps. 119, 92. **Dersom ikke din Lov havde været min Lyst, saa var jeg omkommen i min Elen-dighed.**

Joh. 20, 21. **Dette er skrevet, for at I skulle tro, at Jesus er Kristus, og at I, som tro, skulle have Livet i hans Navn.**

Om Samfundet.

144. Naar den Hellig Aand bor i hver enkelt Kri-sten og forener ham med den himmelfarne Frelser, saa forener Aanden med det samme alle troende Kristne paa Jorden til eet. Denne Forening kalder vi de helliges Samfund.

1 Joh. 1, 3. **Hvad vi have set og hørt, for-kynde vi eder, at ogsaa I skulle have Samfund med os; men vort Samfund er med Faderen og med hans Søn, Jesus Kristus.**

145. De helliges Samfund danner et Fællesskab om de samme Naademidler; de troende er lige gode om Daaben, Bønnen, Skriften og Nadveren. I dette Fællesskab har alle troende Del, alt eftersom de gør Brug deraf.

146. Samfundet er os givet, for at vi skal omgaas hverandre i Kærlighed som Brødre og Søstre og hjælpe hverandre i Helliggørelsen. Vi kan bekende vore Synder for hverandre, tale sammen om Guds Ord, bede i Fællesskab og for hverandre.

Hebr. 13, 1. **Broderkærligheden vare ved!**

Jak. 5, 16. **Bekender Overtrædelserne for hverandre og beder for hverandre, at I kunne læges.**

147. Den, som levede i aabenbar Synd, blev i Oldkirkens Dage udstødt af Samfundet. Denne saakaldte Kirketugt blev misbrugt i den katolske Kirke (Banlysning); hos os udøves den sjældent (Bortvisning af Altergæster og Konfirmander).

2 Thess. 3, 6. **Vi byde Eder, Brødre, i vor Herres Jesu Kristi Navn, at I holde Eder fra hver Broder, som omgaas uskikkelig.**

148. Gud udruster de virksomme Medlemmer af Menigheden med forskellige Naadegaver, saasom Evnen til at forkynde Ordet, at styre, at sørge for de fattige, at undervise, at tale til de syge og pleje dem.

1 Kor. 12, 7. **Aandens Aabenbarelse gives hver til det, som er nyttigt.**

149. Samfundet har Mødested i Kirken, og som dets Tjenere arbejder Præsterne ved Prædiken og Sjælesorg. Til at styrke Samfundet oprettes ogsaa kristelige Foreninger. Aanden virker, naarsomhelst og hvorsomhelst de troende kommer sammen for Troens Skyld og i Jesu Navn.

Hebr. 13, 17. **Lyder Eders Vejledere og værer dem hørige.**

Mt. 18, 20. **Hvor to eller tre er forsamlede i mit Navn, der er jeg midt iblandt dem.**

Om Bønnen.

150. At bede er at tale til Gud. Vi kan tale til ham for at begære noget af ham og for at takke

ham for, hvad vi har faaet. Vi kan bede alene, bede sammen med andre og for andre. Vi kan bede naarsomhelst og ved bestemte Lejligheder. Vi kan bruge vore egne Ord, vi kan lære Bønner udenad, men som et Mønster for alle Bønner har Jesus lært os »Fadervor«. Fadervor staar at læse i Mt. 6 og Luk. 11.

Joh. 5, 13. **Lider nogen iblandt Eder ondt, han bede; er nogen vel til Mode, han synge.**

151. Vi skal altid være visse paa, at den himmelske Fader er nærværende og hører, hvad vi siger. Derfor skal vor Bøn være sømmelig og ærlig og komme fra Hjertet.

Mt. 6, 7—8. **Naar I bede, da skulle I ikke bruge overflødige Ord som Hedningene; thi de mene, at de blive bønheorte for deres mange Ord.**

152. Men vi maa huske, at om end Gud altid hører, hvad vi siger, staar det dog i hans Haand at sige Ja dertil eller nægte det. Derfor skal vi i alle tilfælde Ting frimodigt lægge Sagen i hans Haand; han vil drage Omsorg for os.

1 Petr. 5, 7. **Kaster al Eders Sorg paa ham, thi han har Omhu for Eder.**

153. Hvor det gælder vore Sjæles Frelse og vor Fremgang i Helliggørelse, der vil Gud visselig altid bønheøre os.

1 Joh. 5, 14. **Dette er den Fortrøstning, som vi have til ham, at, dersom vi bede om noget efter hans Villie, da hører han os.**

Fader vor, du som er i Himmelen!

Luther udlægger disse Ord saaledes:

Gud vil dermed tilskynde os, at vi skulle tro, at han er vor rette Fader og vi hans rette Børn, paa det vi trøsteligen og med fuld Tillid skulle bede ham som kære Børn deres kære Fader.

154. Det er alene for Jesu Skyld, at vi har Ret til at kalde Gud vor Fader; i Jesu Navn skal vi bede vor Bøn; af os selv har vi ingen Ret hos Gud.

Joh. 16, 23. **Hvadsomhelst I bede Faderen om i mit Navn, det skal han give Eder.**

I Joh. 3, 1. **Seer, hvor stor en Kærlighed Faderen har bevist os, at vi skulle kaldes Guds Børn.**

Den første Bøn.

Helliget vorde dit Navn!

Luther forklarer den første Bøn saaledes:

Guds Navn er vel i sig selv helligt, men vi bede i denne Bøn, at det ogsaa maa vorde helligt hos os.

Hvorledes sker det?

Naar Guds Ord læres purt og rent, og vi ogsaa leve helligt som Guds Børn derefter; dertil hjælp os. kære Fader i Himmelen! Men hvo der lærer og lever anderledes, end Guds Ord lærer, han vanhelliger Guds Navn iblandt os: derfra bevar os, himmelske Fader!

155. I den første Bøn beder Menigheden, at Gud vil give os en saa stor Ærefrygt for hans Navn, at vi ikke tager det forfængeligt eller gøre ham Skam ved at synde.

I Petr. 1, 15. **Efter den hellige, som kaldte Eder, vorder og I hellige i al Omgængelse.**

Den anden Bøn.

Tilkomme dit Rige!

Luther forklarer den anden Bøn saaledes:

Guds Rige kommer vel uden vor Bøn af sig selv; men vi bede i denne Bøn, at det ogsaa maa komme til os.

Hvorledes sker det?

Naar den himmelske Fader giver os sin Hellig Aand, saa at vi ved hans Naade tro hans hellige Ord, og leve gudeligen, her i Tiden og hisset i Evigheden.

156. I den anden Bøn beder Menigheden, at Gud vil give os Fremgang i Helliggørelsen. Men den beder ogsaa, at Guds Rige maa forkyndes og udbredes paa Jorden.

2 Tim. 2, 1. **Du derfor, min Søn, bliv stærk ved den Naade, som er i Kristus Jesus.**

Mt. 9, 38. **Beder Høstens Herre, at han udsender Arbejdere i sin Høst.**

Den tredje Bøn.

Ske din Villie, som i Himmelen, saaledes og paa Jorden!

Luther forklarer den tredje Bøn saaledes!

Guds gode, naadige Villie sker vel uden vor Bøn; men vi bede i denne Bøn, at den ogsaa maa ske hos os.

Hvorledes sker det?

Naar Gud forstyrrer og forhindrer alle onde Anslag og Idrætter, som ikke ville lade os hellige hans Navn og ikke lade hans Rige komme, hvilket er Djævelens, Verdens og vort Køds Villie; men styrker og bevarer os faste i hans Ord og Tro indtil vor Ende: dette er hans naadige, gode Vilje.

157. I den tredje Bøn beder Menigheden, at Gud vil give os Lydighed til at lade ham raade og til at gøre hans Villie gerne og villigt, som Englene gør Guds Villie i Himlene.

Hebr. 13, 20. 21. **Fredens Gud befæste Eder i al god Gerning til at gøre hans Villie.**

Den fjerde Bøn.

Giv os i Dag vort daglige Brød!

Luther forklarer den fjerde Bøn saaledes:

Gud giver dagligt Brød, ogsaa vel uden vor Bøn endog til alle onde Mennesker: men vi beder i denne Bøn, at han vil lade os paaskønne det og annamme vort daglige Brød med Taksigelse.

Hvad forstaas da ved dagligt Brød?

Alt hvad der hører til Legems Næring og Nødtørft, saasom Mad, Drikke, Klæder, Sko, Hus, Hjem, Mark, Fæ, Penge, Gods, from Ægtefælle, fromme Børn, fromt Tyende, fromme og trofaste Overherrer, godt Regimente, godt Vejrlig, Fred, Sundhed, Tugt, Ære, gode Venner, trofaste Naboer og deslige.

158. I den fjerde Bøn beder Menigheden om alt det, som er os nødvendigt og tjenligt af jordiske Ting. Alt dette er Guds Gaver; af hans Naade har vi dem; vi skal nøjes med, hvad han tilmaaler os, og ham tilkommer Takken derfor.

Ordspr. 30, 8. **Giv mig ikke Armod eller Rigdom, men uddel til mig mit beskikkede Brød.**

Eph. 5, 20. **Siger altid Gud og Faderen Tak for alle Ting i vor Herres Jesu Kristi Navn.**

Den femte Bøn.

Og forlad os vor Skyld, som vi og forlade vore Skyldnere!

Luther forklarer den femte Bøn saaledes:

Vi bede i denne Bøn, at den himmelske Fader ikke vil se hen til vor Synd, og ikke derover forskyde vor Bøn; thi vi ere intet værd af det, som vi bede om, have heller ikke fortjent det; men at han vil give os det altsammen af Naade; thi vi synde daglig meget, og fortjene vel idel Straf; saa ville vi da ogsaa igen af Hjertet tilgive og gerne gøre dem vel, som forsynde sig imod os.

159. I den femte Bøn beder Menigheden, at Gud vil tilgive os vore Synder; vi bliver paa denne Jord aldrig saa fuldkomne, at vi nogen Dag kan undvære denne Bøn. Vi tilsiger da med det samme Gud, at vi vil tilgive vor Næste.

Mark. 11, 25. **Naar I staa og bede, forlader, dersom I have noget mod nogen, at og Eders Fader, som er i Himlene, maa forlade Eder Eders Overtrædelser.**

Den sjette Bøn.

Og led os ikke i Fristelse!

Luther forklarer den sjette Bøn saaledes:

Gud frister vel ingen; men vi bede i denne Bøn, at Gud vil beskærme og bevare os, paa det Djævelen, Verden og vort Kød ikke skal bedrage os, eller forføre os til Vantro, Fortvivlelse og anden stor Skændsel og Last, og hvis vi anfægtes dermed, at vi dog til sidst maa vinde og beholde Sejrr.

160. I den sjette Bøn beder Menigheden, at Gud vil føre os saaledes, at vi ikke fristes til at synde. Fristelsen er et Forsøg af Djævelen, som gaar ud paa at faa os til at gøre, hvad der er ondt. En Prøvelse er en Tilskikkelse fra Gud, som vil lede os til det gode.

Eph. 6, 11. **Ifører Eder Guds fulde Rustning, at I kunne være mægtige til at modstaa Djævelens snedige Anløb.**

Ordspr. 17, 3. **Diglen er til Sølv og Ovn til Guld, men den, som prøver Hjerterne, er Herren.**

Den syvende Bøn.

Men fri os fra det onde!

Luther forklarer den syvende Bøn saaledes:

Vi bede i denne Bøn som i en Sum, at den himmelske Fader vil fri os fra alt Slags ondt, til Legem og Sjæl, Guds og Ære og, til sidst naar vor Time kommer, forunde os en salig Ende, og med Naade tage os fra denne Jammerdal til sig i Himmelen.

161. I den sidste Bøn beder Menigheden, at Guds vældige Naade aldrig maa slippe os, thi det er den,

som alene er mægtig at bevare os nu og i Dødens Stund.

Ps. 67, 21. **Vi have en Gud, som er en Gud til Frelse, og hos den Herre, Herre er Udgange fra Døden.**

Thi dit er Riget og Magten og Æren i Evighed. Amen!

Luther udlægger denne Slutning saaledes:

Det Ord Amen betyder, at jeg skal være vis paa, at disse Bønner ere den himmelske Fader behagelige, og af ham bønhoerte; thi han har selv befalet os at bede saaledes, og forjættet, at han vil bønhoere os. Amen, Amen! det betyder: ja, ja, det skal ske saaledes.

162. Menigheden slutter sin Bøn med en Lovprisning. Vi bekender dermed, at vi tror, at Gud kan og vil bønhoere os, og at ham tilkommer al Tak derfor. Derfor skal alle vore Bekymringer være endte med Bønnen.

Phil. 4, 6—7. **Vær ikke bekymrede for noget, men lader i alle Ting Eders Begæringer komme frem for Gud i Bøn og Paakaldelse med Taksigelse. Og Guds Fred, som overgaar al Forstand, skal bevare Eders Hjerter og Eders Tanker i Kristus Jesus.**

Om den hellige Nadvere.

Vor Herre Jesus Kristus, i den Nat, da han blev forraadt, tog han Brødet, takkede og brød

det, og gav sine Disciple det, og sagde: tager dette hen og æder det, det er mit Legeme, som gives for eder; dette gør til min Ihukommelse.

Ligesaa tog han og Kalken efter Aftensmaaltid, takkede, og gav dem, og sagde: drikker alle deraf! denne er det ny Testamentes Kalk i mit Blod, som udgydes for Eder til Syndernes Forladelse. Dette gør, saa ofte som I det drikke, til min Ihukommelse.

Luther siger i sin Katekismus om Nadveren for det første saaledes:

Hvad er Alterens Sakrament?

Det er vor Herres Jesu Kristi sande Legeme og Blod, under Brød og Vin, at ædes og drikkes af os Kristne, indsat af Kristus selv.

163. Skærtorsdag Aften, mens de sad ved Paaske-maaltidet, gav Herren Disciplene Brød og Vin. Han lærte dem derhos, at Brødet, som de modtog og nød, var hans Legeme, og at Vinen, de modtog og drak, var hans Blod; endelig befalede han dem at gentage dette Maaltid til Minde om ham. Den hellige Nadvere er et Sakrament. De synlige Tegn er Brødet og Vinen.

164. Luther lærer os, at i og med og under det Brød og den Vin, som efter Kristi Befaling gives, modtages og nydes, modtager alle Nadvergæsterne virkelig den himmelfarne Herres Legeme og Blod.

165. Vi forstaa vel ikke, hvorledes det gaar til; men for det første har Herren selv sagt det saaledes; for det andet ved vi, at Herrens Legeme ikke blev i Graven, men opstod forklaret, og at Herren nu ved Guds højre Haand er allestedsnærværende og har al Magt.

Joh. 6, 55. Mit Kød er sandelig Mad, og mit Blod er sandelig Drikke. Hvo, som æder mit Kød og drikker mit Blod, han bliver i mig, og jeg i ham.

Luther siger for det andet:

Hvad nytter da saadan Æden og Drikken?

Det viser os disse Ord: Givet og udgydt for eder til Syndernes Forladelse; nemlig, at i Sakramentet gives os ved disse Ord Syndernes Forladelse, Liv og Salighed. Thi hvor Syndernes Forladelse er, der er ogsaa Liv og Salighed.

166. De usynlige Naadegaver, som den hellige Nadvere giver os, er først Syndernes Forladelse, som Indstiftelsesordene siger, dernæst Styrke til at fuldende vor Helliggørelse og endelig Næring til et evigt Liv.

Joh. 6, 54. Hvo, som æder mit Kød og drikker mit Blod, haver et evigt Liv, og jeg vil oprejse ham paa den yderste Dag.

167. Ligesom Nadveren forener os med den Herre Jesus, saaledes forener den ogsaa de troende indbyrdes og styrker Kærlighedens Samfund.

I Kor. 10, 17. Eet Brød: eet Legeme ere vi mange, thi vi ere alle delagtige i det ene Brød.

Luther siger for det tredje:

Hvorledes kan legemlig Æden og Drikken gøre saadanne store Ting.

Æden og Drikken gør det vistnok ikke; men de Ord, som staa der: givet og udgydt for eder til Syndernes Forladelse: hvilke Ord ere tilligemed den legemlige Æden og Drikken som Hovedstykket i Sakramentet; og hvo der tror disse Ord, han har hvad de sige og som de lyde, nemlig Syndernes Forladelse.

168. Det, som gør Nadveren til et Sakrament, er ikke Brødet eller Vinen eller Nydelsen deraf. men alene hint Ord, som Herren sagde Skærtorsdag Aften.

Joh. 6, 63. **Det er Aanden, som levendegør; Kødet gavner intet; de Ord, som jeg taler til Eder, ere Aand og ere Liv.**

169. Uden vor Tro giver vel Nadveren ogsaa Jesu Legeme og Blod, thi Guds Ord kan ikke rokkes; men gaar vi til Alters uden Tro, da synder vi mod Herrens Ord, at vi skal gøre det til hans Ihukommelse, og uden Tro nyder vi da Nadveren paa hyklerisk Maade og spotter dermed.

I Kor. 11, 28. **Hvert Menneske prøve sig selv, og saaledes æde han af Brødet og drikke af Kalken. Thi hvo, som æder og drikker uværdigen, han æder og drikker sig selv til Dom, idet han ikke gør Forskel paa Herrens Legeme.**

Luther siger for det fjerde:

Hvo anammer da dette Sakrament værdigen?

Faste og legemlig Beredelse er vel en smuk udvortes Tugt; men den er ret værdig og vel skikket, som har Troen paa disse Ord: givet og udgydt for eder til Syndernes Forladelse. Men hvo der ikke tror disse Ord eller tvivler, han er uværdig og uskikket; thi det Ord »for eder« kræver idel troende Hjerter.

170. Hjemme forbereder den troende Altergæst sig til at gaa til Guds Bord ved Bøn og ved at bekende sine Synder for Gud. Mange bekender ogsaa deres Synd for Præsten eller for en Kristen, til hvem de har Tillid.

I Joh. 1, 9. **Dersom vi bekender vore Synder, er han trofast og retfærdig, saa at han forlader os Synderne og renser os fra al Uretfærdighed.**

171. I Kirken forberedes Altergæsterne ved en kort Skriftetale, som lægger dem paa Sinde, at de skal fly deres Synder og søge Naade hos Gud for Jesu Skyld. Derefter tilsiger Præsten i den treenige Guds Navn dem deres Synders Forladelse, for at de trøstigt kan gaa til Herrens Bord.

Om Fuldendelsen.

172. Naar et Menneske dør, farer hans Sjæl ned til de dødes Rige og forbliver der indtil Opstandelsen. Til Dødsriget nedfor ogsaa Jesus og prædikede for de døde.

I Peter 3, 19. **Han gik bort og prædikede for Aanderne, som var i Forvaring.**

173. Medens den ene Slægt efter den anden opsamles i Dødsriget, gaar Forholdene paa Jorden deres Gang, indtil Jesus kommer igen. Naar det sker, ved ingen, men der er forudsagt visse Begivenheder, som skal gaa forud. Disse Begivenheder kalder vi Tidernes Tegn.

Mt. 27, 32. **I vide hverken Dag eller Time, paa hvilken Menneskens Søn kommer.**

Luk. 21, 28. **Naar disse Ting begynder at ske, da opløfter Eders Hoveder, efterdi Eders Forløsning stunder til.**

174. Hedningefolkene over hele Jorden skal have hørt Evangeliet, inden Herren kommer igen. Missionen er det første Tegn.

Mt. 24, 14. **Dette Riges Evangelium skal prædikes i den ganske Verden til et Vidnesbyrd for alle Folk, og da skal Enden komme.**

175. Derefter skal Israels Folk, Jøderne, som siden Jerusalems Ødelæggelse har levet adspredt i Verden, omvende sig til Troen paa Jesus Kristus, hvem de korsfæstede. Israels Omvendelse er det andet Tegn.

Rom. 11, 25. **Naar Hedningernes Fylde er indgaaet, skal det ganske Israel frelses.**

176. Men den øvrige, vantro Verden, som ikke har villet tage mod Evangeliet, skal forhærde sig og samle sig til Kamp mod Menigheden under en Konge, som Skriften kalder Antikristen. Han er et ugudeligt Menneske, som lader sig tilbede som en Gud og forfølger Menigheden. Antikristen er det tredje Tegn.

2 Thess. 2, 3. **Først maa Frafaldet komme, og det Syndens Menneske aabenbares.**

177. Desuden skal den store Kamp være ledsaget af Krig, Pest, Hunger og Oprør i Naturen.

Luk. 21, 25. **Der skal ske Tegn i Sol og Maane.**

178. Skønt disse Tegn ere forudsagte tydeligt nok, vil dog Kristi Komme indtræffe overraskende baade for Menigheden og dens Fjender. Dagen, da han kommer, kaldes Herrens Dag. Paa den kommer han som en Sejrherre i Himmelens Skyer med Englene, synlig paa een Gang over den hele Jord.

Mt. 24, 27. **Ligesom Lynet udgaar fra Østen og skinner indtil Vesten, saa skal og Menneskens Søns Tilkommelse være.**

179. Ved sin Genkomst vil Jesus omstyrte Antikristens Rige, lænkebinde Djævelen og kalde de

troende døde frem af Gravene. Derpaa vil han herske paa denne Jord over sin frelste Menighed i tusinde Aar; dette Tusindaarsrige skal være fyldt med Fred og Lykke som det første Paradis.

Aab. 20, 6. **Salig og hellig er den, som faar Del i den første Opstandelse; de skulle regere med Kristus i tusinde Aar.**

180. Derefter kommer Dommedag og denne Verdens Ende. Saa gaar Himmel og Jord til Grunde; alle de døde kaldes frem og stilles for Jesu Domstol. Alle Sjæle skal dømmes efter det Liv, de har ført; dem, som har omvendt sig og troet Evangeliet, vil han frelse af Naade.

Aab. 20, 12. **Bøgerne bleve opladte; og en anden Bog blev opladt, som er Livsens Bog; og de døde blev dømt efter det, som er skrevet i Bøgerne, efter deres Gerninger.**

181. Dem, som Gud fordømmer, nedstyrter han i Helvede.

Mark. 9, 44. **Deres Orm dør ikke, og Ilden udslukkes ikke.**

182. Dem, som Gud giver det evige Liv, ifører han et nyt Legeme, som er evigt og uforkrænkeligt som Englenes.

Mt. 22, 30. **De er ligesom Guds Engle i Himlen.**

I Kor. 15, 43—44. **Det saas i Forkrænkelighed, det opstaar i Uforkrænkelighed; det saas i Vanære, det opstaar i Herlighed; det saas i Skrøbelighed, det opstaar i Kraft; der saas et sanseligt Legeme, der opstaar et aandeligt Legeme.**

183. Med dette nye Legeme bor de salige hos Gud i en ny Verden, som han skaber til dem, i et evigt Liv. Deres Glæde skal aldrig ophøre og aldrig udtømmes; thi den er Glæden over Gud.

Aab. 21, 4. Gud skal aftørre hver en Taare af deres Øjne, og Døden skal ikke være mere, ej heller Sorg, ej heller Skrig, ej heller Pine.
